

M. Rimmel - BAERI „MOMENTENLEHRE“ JA BIOLOOGILISE OMAAJA KONTSEPTSIOON

Baeri artiklist „milline vaade elusloodusele on õige?“ ilmus 19. saj. mitmeid kordustrükke, viimane, faksiimiletrükk aga 1960-ndail aastail küberneetilise orientatsiooniga ajakirjas. Artikli teoreetiline struktuur on mitmeaspektiline:

- 1) siin esitatakse esimesi bioloogilisi omaaja käsitlusi (Uexküll, Maurin);
- 2) töösse lülitatud „Momentenlehre“ analüüsib mõningaid ajataju kvanteerituse ja relatiivsuse psühho-füsioloogilisi aluseid (Frank);
- 3) Baer konstrueerib tunnetusteoreetilise maailmapildi, mis eirab mehhanistlikus maailmapildis valitsenud njuutonlikku absoluutsega (Rimmel, Semlek);
- 4) oa originaalsete ökoloogiliste uurimuste põhjal esitab Baer nüüdisajaks üldtunnustatud käsituse aine- ja energiaringest ökosüsteemis, seostades seda ka populatsioonidünaamika elementidega (Valt).

Huvitav on antud töös seos kahe Baerile tuttava uurimisliiniga: a) astronoomide Besseli ja Struwe tegevusest tuleneva relativistliku tunnetusmudeliga ja b) eksperimentaalpsühholoogias alustatud uurimustega ruumitaju relatiivsusest.

Käitumisteooria ajaloo seisukohalt on oluline selle töö, eriti „Momentenlehre“ ja bioloogilise omaaja kontseptsiooni mõju Uexkülli etoloogiakäsitusele.